

Відгук

**офіційного опонента, кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри
співу, диригування і музично-теоретичних дисциплін**
Мукачівського державного університету

**Микуланинець Лесі Михайлівни на дисертаційне дослідження
Янь Чжихао на тему:**

**«Типологічні особливості обробок, аранжувань і транскрипцій у
фортепіанній творчості китайських композиторів ХХ – початку ХХІ
століття», представленое на здобуття наукового ступеня кандидата
мистецтвознавства (доктора філософії)
за спеціальністю 17.00.03 – музичне мистецтво**

Останні десятиріччя у національній мистецтвознавчій науці спостерігається активний інтерес до вивчення артефактів китайської культури, що зумовлено сучасними глобалізаційними перетвореннями, до встановлення тісних відносин між Сходом і Заходом. Одне із провідних місць у дослідженні вищезазначеної проблематики посідає аспект, пов’язаний із різноманітними зв’язками Європи і Китаю. Наприкінці ХХ – початку ХХІ століття діалог даних цивілізацій характеризується взаємовпливом, сприяючи їх суттєвому взаємозбагаченню.

Взаємодія між східною і західною культурою виявляється в музиці, зокрема у піаністичній сфері. Однак, багато граней діяльності китайських майстрів мало відомі за межами їх країни, тому потребують спеціального освоєння й відкриття у широкому науковому контексті. До таких невивчених, але надзвичайно актуальних питань можна віднести необхідність дослідження типологічних особливостей обробок, аранжувань і транскрипцій у фортепіанній творчості композиторів Піднебесної ХХ – початку ХХІ століття. Всебічний огляд художньої картини світу дає змогу цілісно сприйняти європейське мистецтво, по-новому осягнути його форми та естетичне призначення, відкрити перспективи засвоєння східних традицій, які в епоху постмодернізму стають можливим джерелом оновлення культури.

Вищезазначені аргументи пояснюють вагомість та своєчасність для української мистецтвознавчої думки обраного вектору дослідження Янь Чжихао. Водночас зауважимо: представлена дисертанткою тематика є особливо значущою для китайського музикознавства, що активно формується та розвивається. У

даному контексті усвідомлення і збереження національної основи композиторської творчості для культури Піднебесної є важливими.

Серед фундаментальних питань, які розкриває у праці дисертуантка, слід виділити вивчення міжкультурної взаємодії Сходу і Заходу як самостійної системи, що здатна здійснювати діалог різних світоглядних та ментальних цивілізацій, тобто сприяти певному єднанню засадничих принципів світової гуманітаристики.

Також важливим є перегляд та оновлення поглядів на форми, жанри та стильові особливості музичного мистецтва, через які відбувається вияв індивідуальної композиторської та виконавської концепцій; здійснення аксіологічної оцінки обробок, аранжувань та транскрипцій китайських митців та виявлення у їх творчості естетичних паралелей із західноєвропейською культурою.

У дисертації авторка послідовно доводить думку, що фортепіанна творчість митців Піднебесної базується на синтезі народного пісенно-танцювального мистецтва із професійними традиціями Заходу. Обґрунтування даної позиції Янь Чжихао здійснює через аналіз: текстового змісту наспівів, які є основою для обробок; сонористичних засобів, які втілюються через наслідування звучання автентичних китайських інструментів; застосування форм романтичної музики; гармонічного та фактурного викладу притаманного імпресіонізму. Доцільно відмітити переконливе розкриття дослідницею взаємовпливів європейської і китайської культур.

Таким чином, концепція роботи постає у своєрідній двоїстості – діалогічність, що вказує на сутнісне значення взаємодії Сходу і Заходу, і діалектичне зіставлення різних естетико-філософських світоглядів зазначених цивілізацій. Єднальним механізмом постає процес стильової, тематичної та жанрової інтеграції.

Сформульований задум наукової праці, його творча інтерпретація сприяли успішному розв'язанню актуальних завдань дисертації. Її методологічна база ґрунтуються на комплексі філософських, культурологічних, історичних,

музикознавчих методів: історико-діалектичного, культурологічного, музикознавчого, системного, хронологічного, біографічного та ін. Теоретична основа визначається системними підходами гуманістики, які віддзеркалили розвідки провідних українських та китайських дослідників.

Наукова новизна охоплює всі структурні компоненти роботи. По-перше, вона комплексно розкриває невивчену ні в українському, ні у китайському мистецтвознавстві проблему типологічних особливостей обробок, аранжувань і транскрипцій у фортепіанній творчості китайських композиторів ХХ – початку ХХІ століття, вводячи у науковий обіг принципово новий аналітичний матеріал. По-друге, представлені систематизація, характеристика та функції зазначених жанрів вперше розкривають філософсько-світоглядне підґрунтя у діяльності митців Піднебесної, дають критерії для переконливої виконавської та музикознавчої інтерпретації.

Незаперечним є особистий внесок Янь Чжихао. Самостійний та інноваційний характер мають висновки, вони свідчать про виконання поставлених завдань праці. Всі публікації здобувача є одноосібними. Слід також відмітити широкий спектр додатків, які доповнюють та ілюструють зміст дослідження.

Результати роботи можуть бути використані вченими у подальшому вивченні взаємодії Сходу і Заходу, осягненні особливостей китайського композиторської творчості та фортепіанного мистецтва, специфіки сучасних світових культурних процесів. Історичний і теоретичний матеріал здатний послужити розвитку глобалізованої системи мистецтвознавчого мислення. Матеріали дисертації можуть стати основою при викладанні курсів «Історія фортепіанного мистецтва», «Історія зарубіжної музики», «Культурологія» та ін.

Праця характеризується логічною побудовою, ясністю викладу наукових положень, переконливою доказовістю. Вона складається з анотації, переліку публікацій, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг – 208 сторінок (із них 171 сторінка основного тексту).

Перший розділ дослідження закладає теоретичні та історіологічні підвалини вивчення фортепіанного мистецтва Китаю. У ньому Янь Чжихао аналізує значну

кількість культурологічної та мистецтвознавчої літератури з питань особливостей становлення та розвитку піаністичного мистецтва Піднебесної, розглядає та класифікує великий об'єм фольклору з метою виявлення концептуальних зasad обробок, аранжувань і транскрипцій.

Із найбільш продуктивних положень виділимо два, як такі, що стають дієвими для подальшого опанування китайської музики. Перше – діалог Західної і Східної цивілізацій вплинув на формування індивідуальної композиторської манери представників останньої, у їх творчості визначальним є взаємодія національних і європейських традицій. Друге – використання притаманних європейській культурі виразових та формотворчих засобів сприяло зацікавленню і, як наслідок, втіленню елементів китайської музичної мови у жанровому полі західного мистецтва.

Головним завданням другого розділу постає вивчення пріоритетних положень систематизації специфіки і тематики особливостей обробок, аранжувань і транскрипцій у діяльності композиторів Піднебесної. Авторка встановила, що звернення майстрів до вищеперечислених жанрів виконує декілька важливих функцій: адаптаційну, дидактичну, просвітницьку та концертну. Янь Чжихао аргументує підпорядкованість їх сюжетності філософським, пасторальним та революційним образам. Основним принципом є відображення звучання традиційних китайських інструментів. Еволюція фортепіанної творчості Китаю відбувається шляхом поєднання рис національної музичної мови і європейської стилістики.

Третій розділ дозволяє остаточно досягти мету праці. Через розкриття специфіки народних інструментів, особливостей запису фольклорних мелодій, класифікації провідних видів народної творчості дисертантка виявляє тематику досліджуваних жанрів: архаїчні танцювальні наспіви, фрагменти з балетних номерів традиційних опер, замальовки природи, подій історичного минулого, музика для чаювання, театралізовані перекази пін тань, зразкові революційні вистави.

Аналітичним шляхом авторка розв'язує основне завдання праці – виокремлює типологічні особливості аранжувань і транскрипцій для фортепіано, серед яких: взаємодія культури Сходу і Заходу; адаптація кращих досягнень європейських композиторських шкіл у китайське мистецтво; вплив естетики романтизму та імпресіонізму; застосування звукозображенельних ефектів та прийомів звуконаслідування; обирання конкретних музичних форм для розкриття змісту творів.

Таким чином, у результаті проведенного дослідження Янь Чжихао доходить до оригінальних, підтверджених мистецтвознавчим та культурологічним аналізом висновків про важливість фортепіанної музики Піднебесної, її особливу значущість для процесу інтеграції китайської та західної музичних традицій.

Переходячи до полемічної частини відгуку відмітимо, що вона вмотивована не стільки недоліками, скільки позитивними сторонами рецензованого тексту, відтак покликана розвивати найбільш перспективні та актуальні, на нашу думку, напрями дослідження. Отже, ставимо ряд запитань, відповіді на які сприятимуть розширенню концептуального поля роботи:

1. У праці для характеристики типологічних особливостей обробок, аранжувань і транскрипцій у фортепіанній творчості композиторів Піднебесної використаний мистецтвознавчий науковий апарат, який сформований в музикознавчій традиції Заходу. Даний вибір Ви обґрунтуете відсутністю у китайській науці їх систематизації. Однак, виникає запитання, чи можна об'єктивно визначити риси представлених жанрів з позиції європейського раціоналізму, який є діаметрально протилежним етичним і естетичним установкам Сходу?
2. Наскільки затребувані у сучасній концертній практиці європейських піаністів досліджувані Вами твори?
3. Ви розумієте значення китайських фортепіанних обробок, аранжувань і транскрипцій як певний етап розвитку музичного мистецтва Піднебесної чи феномен, що вносить вклад у розвиток світової музичної культури?

Незважаючи на те, що дисертація написана в цілому гарною мовою, у тексті трапляються стилюві похибки. Як побажання, рекомендуємо авторці розширити джерельну базу європейськими публікаціями останніх років.

Висловлені окремі критичні зауваження та поставлені запитання слід розглядати лише як один з можливих варіантів поліпшення якісних параметрів роботи і не варто розглядати їх як такі, що можуть істотно вплинути на загалом позитивну підсумкову оцінку. Представлене дослідження вносить вклад у розробку основних зasad музичного мистецтва, стає підґрунтям вирішення практичних завдань мистецьких процесів сьогодення.

Підбиваючи підсумки опонентського аналізу зазначимо: рецензована праця є сучасною та актуальною щодо вибору теми та категоріального апарату вивчення, у рівній мірі звернена як до проблем українського, так і китайського музикознавства. Автореферат та 11 публікацій за темою дослідження (з них 4 у фахових виданнях, затверджених ДАК МОН України, і 1 стаття в іноземному виданні) відтворюють її основні положення. Проблематика роботи має перспективи для подальшого розвитку.

Дисертаційна праця «Типологічні особливості обробок, аранжувань і транскрипцій у фортепіанній творчості китайських композиторів ХХ – початку ХXI століття» відповідає вимогам МОН України до наукових досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства (доктора філософії) за спеціальністю 17.00.03 – музичне мистецтво, а його авторка Янь Чжихао заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства.

Офіційний опонент:

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри співу, диригування
і музично-теоретичних дисциплін
Мукачівського державного педагогічного університету

Л. М. Микуланинець

Підпис засвідчує

(т.в.о. вченого секретара МДПУ)

В.І. Кобаль